

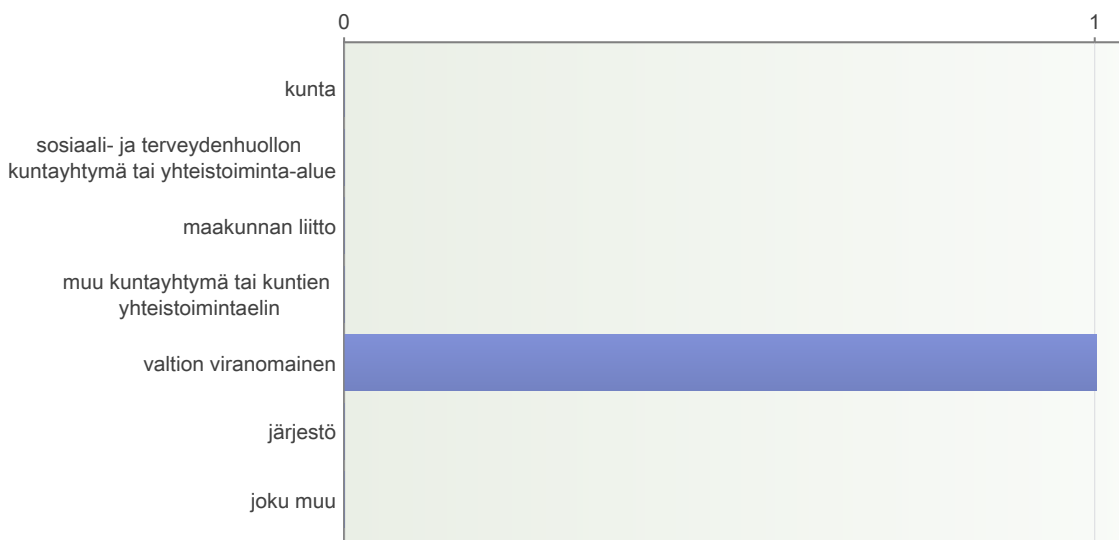
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot	Lausuntopyyntöä käsittelevä päivämäärä toimielimessä	Toimielimen nimi
Valtakunnallinen vammaisneuvosto VANE/STM	Merja Heikkonen	merja.heikkonen@stm.fi	19.10.2016	Valtakunnallisen vammaisneuvoston työjaos

2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaistasaatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Vastaajien määrä: 1

- Todennäköisesti palvelujen yhdenvertaista saatavuutta voidaan parantaa ja kansalaisten hyvinvoinnin eroja kaventaa tehdyillä esityksillä, koska palvelut keskittyvät ja todennäköisesti myös erityisosaaminen kumuloituu ja on yhdenvertaisemmin tarvitsevien ihmisten saatavilla. Tällä hetkellä palvelujen laatu ja saatavuus vaihtelevat kunnasta riippuen ja myös osaamista puuttuu. Keskitetyissä palveluissakin tulee kuitenkin huolehtia siitä että palvelut pystytään toteuttamaan lähellä asiakasta. Käytännössä palvelujen toteutuksessa on jatkossa hyödynnettävä entistä monipuolisempia toteutustapoja, esim. asiantuntijat voivat matkustaa asiakkaan luo, etäyhteyksiä on syytä hyödyntää jne.

Asiakkaiden tarpeet on kannatettava uudistuksen lähtökohta, vammaisten ihmisten kohdalla tämän tulisi tarkoittaa nimenomaan yksilöllisiä tarpeita vastaavia palveluja ja laadukasta osallistavaa palvelutarpeen arviointia.

Vammaisten ihmisten kohdalla erityispalvelut ovat arjen peruspalveluita eli mahdollistavat jokapäiväisissä toiminnoissa selviytymisen. Vammaisille ihmisille yhdenvertaisuus merkitsee nimenomaan tarpeiden mukaisuutta, ei palvelujen samanlaisuutta.

Jotta välttyttäisiin maakuntien väliseltä kansalaisten eriarvoisuudelta tarvitaan palveluille vahvat valtakunnalliset ja ihmisoikeusperustaiset laatustandardit. Tässä on huomioitava erityisesti haavoittuvassa asemassa olevat henkilöt. On kiinnitettävä huomiota myös pieniin paljon apua ja palveluita tarvitseviin vammaisryhmiin, esim. heidän vapaa liikkuvuutensa tulee turvata koko maassa. Yksi mahdollisuus voisi olla suoraan valtion rahoituksesta tuleva henkilökohtainen budjetointi/”matkakukkaro”. Esteettömyyden ja saavutettavuuden huomioimisen avaaminen esityksessä konkreettisesti tasolla varmistaisi esteettömyyden toteutumista ja vähentää tosiasiallista eriarvoisuutta.

4. 2. Antaako esitys riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite? Jos ei, miten tavoitteen saavuttamisen edellytyksiä voitaisiin parantaa?

Vastaajien määrä: 1

- Todennäköisesti säästöt voidaan saavuttaa. Pelkona kuitenkin on, että säästö saavutetaan ainakin osittain asiakasmaksuja ja palvelujen kynnystä nostamalla. Jos esimerkiksi palvelut karkaavat kovin kauas, voi palvelujen piiriin hakeutuminen vähentyä ja silloin kokonaisvaltainen hyvinvointi vähenee, vaikka säästöjä saavutetaankin. Säästöt tulisi ensisijaisesti saavuttaa toimintaa tehostamalla, ei asiakkaiden palvelutasoa tai maksuja nostamalla. Yksi tapa tehostaa toimintaa on vähentää valvontaa ja purkaa byrokratiaa. Vammaisten kohdalla tämä tarkoittaa esim. luopumista perusteettomista määräaikaista päätöksistä ja toistuvien lääkärintodistusten toimittamisesta. Vammaisten asumisyksiköiden käytännöissä ilmenee edelleen paljon sairaalakulttuuriin kuuluvaa raportointia, jota voitaisiin olennaisesti vähentää. Huolehtimalla esteettömästä ympäristöstä, saavutettavasta tiedonsaannista ja verkkosivuista voidaan lisätä vammaisten ihmisten itsenäistä asiointia ja vähentää myös vammaisten ihmisten asiakaskäyntejä, usein moninkertaista asiointia ja tällöin säästöjä syntyy mm. avustaja- ja tulkkauspalveluista.

5. 3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Vastaajien määrä: 1

- Ei täysin toteudu. Erilaisten kansalaisryhmien osallistumismahdollisuutta on korostettu hyvin yleisellä tasolla, mutta esimerkiksi vammaisten ihmisten osalta olisi tärkeää, että osallistumismahdollisuuksien konkreettista toteuttamista olisi avattu, esim. mainitsemalla niin fyysisen ympäristön kuin viestinnän ja tiedonsaanninkin esteettömyys/saavutettavuus. Viittomakielen edistämisen velvoite tulisi myös tulla esiin käytännössä. (mm. maakuntalain 23§:n yksityiskohtaiset perustelut). Myös pykälätasolla pitäisi varmistaa esim. vammaisten ihmisten oma osallisuus, esim. maakunnallisesta vammaisneuvostosta säädettäessä. Suomi on ratifoinut YK:n vammaisten oikeuksien yleissopimuksen ja sopimuksen 4 artikla velvoittaa osallistamaan vammaiset ihmiset tiiviisti ja täysimääräisesti vammaisia ihmisiä koskevaan päätöksentekoon ja politiikkaan. YK-sopimuksessa on myös täsmällisiä kuvauksia siitä, mitä esim. saavutettava viestintä käytännössä tarkoittaa. Sopimusta olisi syytä hyödyntää perustelutekstissä. Kaiken kaikkiaan maakunnallisille neuvostoille tulisi antaa enemmän todellista vaikutusvaltaa.

6. 4. Muodostaako maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

Vastaajien määrä: 1

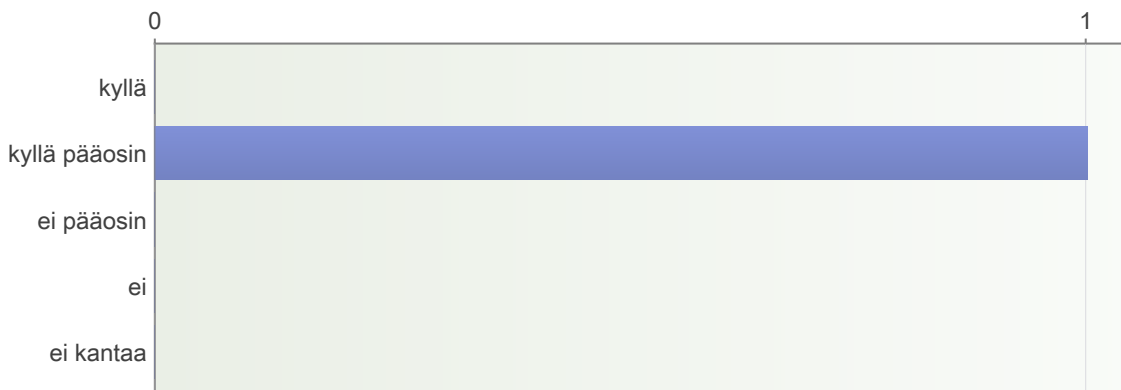

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Maakuntalaki antaa vahvemmat perusraamit erityisesti sote-toimintojen uudelleen järjestämiselle . Valinnanvapaussäätely vaikuttaa vahvasti, miten malli käytännössä toimii. Erilainen rahoituspohja kunnan ja maakunnan toimintojen taustalla voi jossain määrin aiheuttaa asiakkaiden ”pallottelua”, jos asiakas tarvitsee paljon palveluja kunnan ja maakunnan rajapinnan yli, esim. vammaiset lapset. Koulu on kunnan toimintaa, sote-palvelut maakunnan. Ei saisi syntyä tilanteita, että kunta ja maakunta kiistelevät siitä, kuuluvatko tukipalvelut kunnan vai maakunnan järjestettäväksi/maksettaviksi.

7. 5. Maakuntalain 2 luvussa määritellään maakunnan tehtävät. Onko maakunnalle esitetty tehtäväkokonaisuus uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

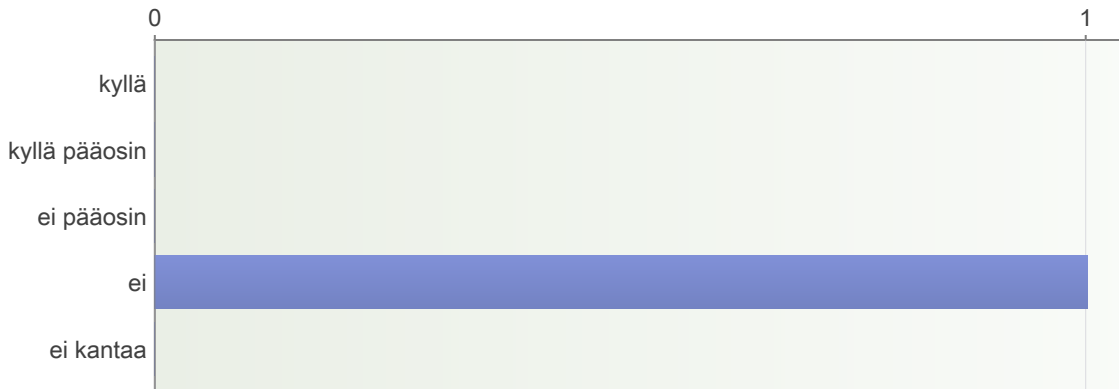
Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Pääosin tehtäväjako on tarkoituksenmukainen. Liikuntaneuvoston ja romaniasioiden nosto kuntien tehtäväläystaspykälään sen sijaan, että vammais-, vanhus- ja nuorisovaltuustot ovat luvussa 5 vaikuttaa epäloogiselta. Kaikessa näissä on kuitenkin kyse myös osallistamisesta. Vammaisten ihmisten kannalta esteettömyyden toteutuminen niin rakennetun ympäristön kuin tiedonsaanninkin kannalta on todella tärkeää ja lisää itsenäistä suoriutumista. Tässä esityksessä rakennusvalvonnan sijoittuminen jäisi maakunnan kuntien päätöksen varaan. Rakennusvalvonnalla on kuitenkin merkittävä rooli rakennetun ympäristön esteettömyydessä, ja siksi valtakunnallinen vammaisneuvosto katsoo, että rakennusvalvonnan tämän tyyppinen erityisosaaminen tulisi keskittää vähintään maakuntatasolle. Samoin on tiedonsaannin ja viestinnän

saavutettavuuden osalta. Esteettömyyden/saavutettavuuden erityisosaamisen keskittämistä palvelukeskustyypisesti voisi myös harkita, jotta käytännöt yhdenmukaistuisivat valtakunnallisesti.

8. 6. Maakuntalain 5 luvussa säädetään maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei

- Pykälässä 23 ja sen perusteluissa kuvataan hyvin monipuolisia keinoja, miten kansalaisten osallisuutta voidaan lisätä. On myös välttämätöntä, että nämä keinot ulotetaan myös palvelujen tuotantoon. Vammaisten kohdalla keinot eivät kuitenkaan tuota toivottua lopputulemaa, ellei esteettömyyttä ja saavutettavuutta toteuteta monipuolisesti osallistamiskeinojen toimeenpanossa. Esteettömyys ja saavutettavuus on vammaisten ihmisten osallisuuden edellytys ja siksi se olisi syytä mainita pykälätasoisena veloitteena niin viestinnässä kuin fyysisen ympäristön osalta ja avata perusteluissa, mitä esteettömyys käytännössä tarkoittaa. Vammaisten YK-sopimus avaa käytännön veloitteita tiivistetysti. Perusteluissa olisikin hyvä viitata sopimukseen. Myös viittaus viittomakielilain edistämismääräyksiin olisi syytä mainita.

9. 7. Maakuntalain 9 luvussa säädetään maakunnan palvelulaitoksesta. Onko siitä esitetty säädettäväksi tuottamisen organisoinnin näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

Vastaajien määrä: 1

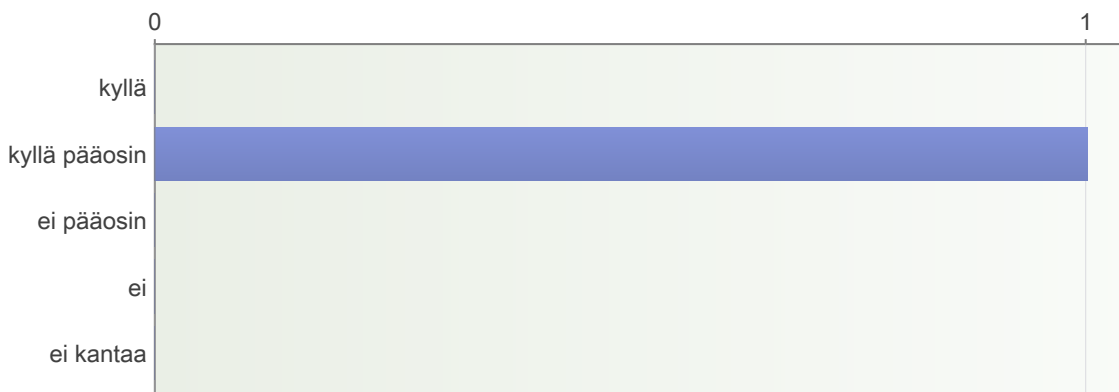

Avoimet vastaukset: kyllä

- On hyvä, että palvelulaitoksia on kussakin maakunnassa vain yksi ja se vastaa mahdollisesti hyvinkin moninaisesta palvelutarjonnasta ja moninaisista toimijoista. Olisi tärkeää, että palvelulaitoksessa olisi selkeät toimintatavat asiakaspalautteelle, että asiakkaat voisivat antaa palautetta palvelustaan, tehdä korjausehdotuksia ja he tulisivat kuulluksi myös palvelujen tuottamisprosessissa. Palautejärjestelmän tulisi olla systemaattinen ja kansalaisten tulisi kokea, että palautteen annolla on myös vaikutusta. Lisäksi palvelulaitosten laatu tulisi varmistaa valtakunnallisella ohjauksella, esim. laatustandardeilla. Maakunnallisten palvelulaitosten palvelujen tulisi laadullisesti vastata toisiaan.

10. 8. Maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti maakuntalakiin ja maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko maakuntien rahoitusmalli ja maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Talouden ohjaus vaikuttaa tarkoituksenmukaiselta; arviointi- ja seurantamenettelyt ohjaavat toimimaan kansallisesti tarkoituksenmukaisesti. Rahoitusmallista ei kuitenkaan selviä, miten kaikkia maakuntia palvelevat palvelukeskukset rahoitetaan. Jos palvelukeskuksen rahoitus tulee maakunnalta, johon se sijoitetaan, ei halukkuutta palvelukeskusten hajasijoittamiseen välttämättä esiinny. Vammaisten ihmisten palvelujen osalta tulisi harkita myös suoraa valtion rahoitusta. Esimerkiksi henkilökohtaisen budjetoinnin/kuljetusten osalta, jolloin voitaisiin taata vammaisten ihmisten liikkuminen maakuntien välillä.

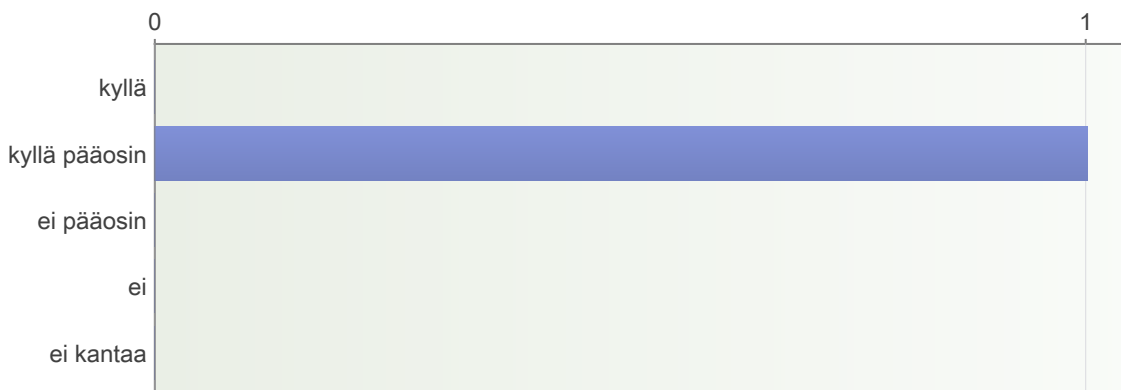
11. 9. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

Vastaajien määrä: 1

- Väestöstä noin 2,5-5% saa palveluja vammaisuuden perusteella. Kuntien tehtävien keskittäminen maakuntiin mahdollistaa vammaisten kannalta tärkeän erityisosaamisen keskittämisen. Toisaalta valinnanvapaus voi pirstoa palvelutuotantoa ja siten heikentää osaamisen keskittymistä. Vammaisille arjen peruspalvelut tuotetaan erityispalveluina ja se asettaa maakunnille haasteen. Myös palvelujen etäisyys on ratkaisevaa, miten vammaiset, joilla usein ei ole joukkoliikenteen käyttömahdollisuutta, mutta toisaalta usein erityisosaamisen tarvetta, saavuttavat tarvitsemansa arjen palvelut. Palvelujen käytännön toteutus ratkaiseekin, miten osaamisen keskittämisen hyödyt toteutuvat. Toteutuksessa onkin otettava käyttöön monipuolise toteutustavat. Vammaiset ihmiset tarvitsevat usein myös paljon palveluita, jotka ovat jatkossa sekä kunnan että maakunnan tehtäviin kuuluvia. Erityisen tärkeää on huolehtia, ettei asiakas näissä tilanteissa putoa palvelujen väliin. Kunnassa voi syntyä houkutus sysätä vammaisen ihminen valtion rahoituksen ja maakunnan hoidettavaksi vammaisuuden perusteella silloinkin, kun kyse on kunnan tehtävästä , ts. muista kuin sote-palveluista. Esteettömyys ja saavutettavuus olisi hyvä saada näkymään myös palvelukeskusten toiminnassa läpileikkaavasti ja konkreettisesti. Vammaisten ihmisten palvelut ovat usein heille elintärkeitä (pääsevätkö ylös sängystä/pääsevätkö hoitamaan asioitaan, osallistumaan jne).Tällöin päätöksenteko ja oikeussuojakeinot sekä palautteenanto palvelun laadusta pitää olla hyvin selkeää. Tällä hetkellä näin ei ole mm. monissa terveydenhuollon palveluissa, mm. apuvälineissä. Tästä tulisi uudistuksessa kantaa erityistä huolta, että vammaiset ihmiset tietävät, mistä palveluja saa/kuka tekee päätöksen ja miten toimia, jos päätös ei ole lain mukainen tai palvelussa on puutteita. Maakuntien palvelujen laatu ja yhdenvertaisuus pitäisi varmistaa valtakunnallisella ohjauksella. Vammaisten ihmisten täysimääräinen osallisuus itseään koskevaan päätöksentekoon tulisi varmistaa vammaisten YK-sopimuksen mukaisesti.

12. 10. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 4 §:ssä säädettäisiin palvelujen saatavuudesta ja saavutettavuudesta. Säännöksen mukaan palvelut on toteutettava väestön tarpeet huomioon ottaen lähellä asiakkaita, mutta säännöksen mukaisten edellytysten täytyessä palveluja voidaan koota suurempiin kokonaisuuksiin. Onko säännös palvelujen saatavuuden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

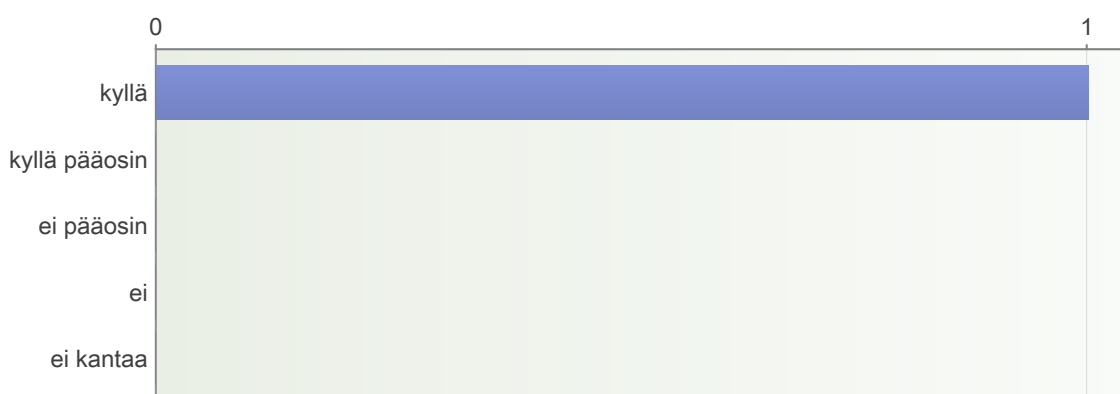
- Valtakunnallinen vammaisneuvosto VANE pitää kannatettavana pykälän tarvelähtöistä periaatetta ja sitä, että palvelut tulee ensisijassa pyrkiä järjestämään lähellä asiakasta. Erityisen ilahduttavana VANE pitää esteettömyysmomenttia ja sen yksityiskohtaisia perusteluja, vaikka pykälässä käytetty ”edistää” verbi on kovin väljä, esim. muotoilu ”on varmistettava” olisi paljon sitovampi ja paremmin vammaisten YK-sopimusta vastaava.

Lisäksi esteettömyyden/saavutettavuuden huomiointia olisi syytä avata, mitä sillä konkreettisesti tarkoitetaan. Tähän vammaisten YK-sopimus antaa valmiita vastauksia. Huolestuttavana VANE pitää tarpeen arvioinnissa korostettua objektiivisuutta, vaikka yksityiskohtaisissa perusteluissa viitataan vammaispalvelulain mukaiseen yksilölliseen lähestymiseen. Palvelut on kuitenkin vammaisten ihmisten kohdalla oltava yksilöllisiä ja asiakas on osallistettava häntä koskevaan päätöksentekoon, ja jos päätöksessä poiketaan asiakkaan näkemyksestä, tulisi se aina perustella erikseen. Palvelujen keskittäminen on todennäköisesti myös vammaisten kohdalla perusteltua joiltain osin ja joidenkin sisältöjen osalta myös valtakunnallinen keskitys sekä suora valtion rahoitus voisivat olla kannatettavia, esimerkiksi henkilökohtainen budjetointi/liikkuminen, apuvälinepalvelut tai harvinaisten sairauksien edellyttämät palvelut ovat tällaisia asiakokonaisuuksia. Kokemuksen kertyminen on myös vammaisten ihmisten etu useimmiten. Mutta palveluja keskitettäessä tulisi aina käytännön toteutuksella huolehtia asiakkaan tosiasiallisesta mahdollisuudesta päästä palvelujen piiriin. Huolestuttavaa on myös se, jos keskittämisen perusteeksi ensisijassa muodostuu laadun sijaan kustannustehokkuus, jolloin helposti joudutaan karsimaan yksilöllisestä joustosta palveluissa, ja jos sellaiset palvelut, joiden tulisi tapahtua asiakkaan lähiympäristössä siirtyvät vain kustannussyistä etäälle. Kilpailutus voi myös heikentää yksilöllisten tarpeiden huomioimista ja osaamisen kertymistä. Esim. apuvälineiden tulisi aina olla yksilöllisiä, mutta jos kilpailutuksen seurauksena on tarjolla vain yksi malli, ei tämä toteudu. Jos kilpailutuksen seurauksena palvelut pirstoutuvat pienille yrityksille, voi osaamisen kertyminen myös vaarantua. Digitalisointi on mahdollisuus, mutta vammaisten kohdalla myös uhka. Jos esim. palveluihin pääsy edellyttää sähköistä ilmoittautumista, voi tämä olla ylivoimaista monille vammaisille ihmisille. Siksi vaihtoehtona tulisi olla aina ihmisen tarjoama apu. Myös asiointi verkossa on monille vammaisille vaikeaa, jos palvelut eivät ole esteettömiä, vaikka verkossa asiointi helpottaakin henkilöitä, joilla on liikkumisrajoitteita.

13. 11. Maakunnat muodostavat 5 yhteistyöaluetta, joista kussakin on 3–4 maakuntaa.

Yhteistyöalueeseen kuuluvat maakunnat laativat sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 16 §:n mukaisen yhteistyösopimuksen. Siinä maakunnat sopivat keskinäisestä yhteistyöstä palvelujen järjestämisessä ja toteuttamisessa. Sopimus on oikeudellisesti maakuntia sitova. Onko sopimuksen sitovuus perusteltua?

Vastaaajien määrä: 1

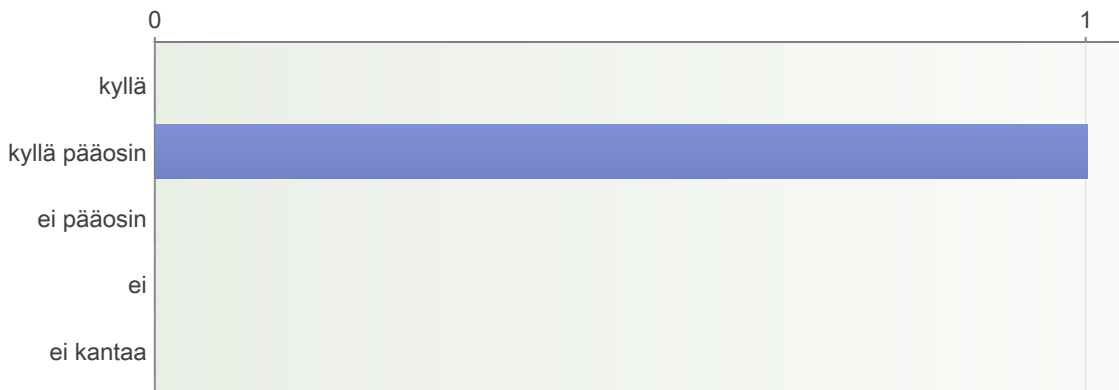

Avoimet vastaukset: kyllä

- Sitovuudella varmistetaan kansalaisten yhdenvertaisuutta. Tähän saakka myös ns. subjektiivisten oikeuksien kohdalla on palvelujen saatavuus ja laatu vaihdellut kuntien välillä huomattavastikin. Laadun varmistaminen valtakunnan tason ohjauksella, standardeilla ja suosituksilla on todella tärkeää.

14. 12. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 16 §:n mukaan laadittavassa yhteistyösopimuksessa on sovittava toimenpiteet palvelujen integraation varmistamiseksi. 23 §:n mukaisesti palvelun tuottajan velvollisuutena on valmistaa palveluketjujen integraation toteutuminen ja toimittava integraation edellyttämässä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Ovatko säännökset riittäviä asiakaslähtöisen integraation toteutumiseksi?

Vastaajien määrä: 1

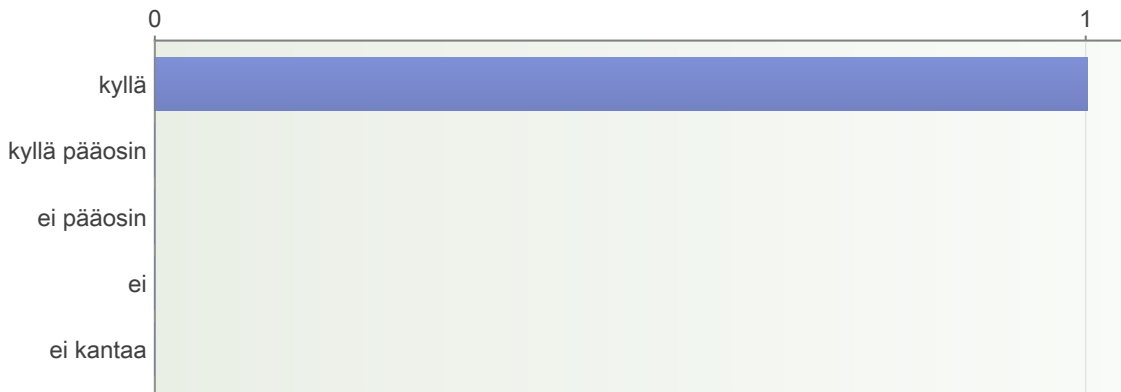
Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Pykälissä on pyritty varmistamaan, että palveluntuottajat huolehtivat niille kuuluvista tehtävistä. Muutoksen seurauksena palvelun tuottajien määrä kuitenkin lisääntyy huomattavasti ja palveluntuottajaksi tulee väistämättä myös tahoja, joilla ei ole kokemusta esim. erityisryhmistä ja haavoittuvassa asemassa olevista ihmisistä. Pykälissä ei edellytetä, että asiakkailta kerättäisiin systemaattisesti palautetta palvelun laadusta jne. Vammaisten YK-sopimus edellyttää, että vammaisia ihmisiä kuullaan ja heidät osallistetaan heitä koskevissa asioissa. Asiakaskeskeisyyden olisi syytä näkyä myös tässä, vaikka siitä säädettäisiinkin tarkemmin muualla. Valinnanvapaus on mahdollisesti rajoittumassa vain perustason palveluihin, jolloin esim. vammaisten ihmisten elämänmittaiset palvelut, kuten asumiseen liittyvät palvelut, jäävät kilpailutuksen ja pahimmillaan lukuisien uusien, kokemattomien palvelun tuottajien varaan. Valinnanvapauden määrittely ratkaisee pitkälle, miten integraatio tosiasiansa toteutuu; jos valinnanvapaus pirstoo paljon palveluja käyttävän palvelukokonaisuuden, voi integraatio jäädä toteutumatta. Vammaisten ihmisten arjessa peruspalvelut toteutetaan usein erityispalveluina, ja silloin valinnanvapaus ei heidänkohdallaan toteudu. Valinnanvapausmalli pitäisi valita ja kehittää ennen kaikkea paljon palveluita tarvitsevien ihmisten lähtökohdista ja tarpeista käsin.

15. 13. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain mukaan valtion ohjausta vahvistetaan sosiaali- ja terveystaloudessa (19 §, 4 luku, 6 luku). Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

Vastaajien määrä: 1

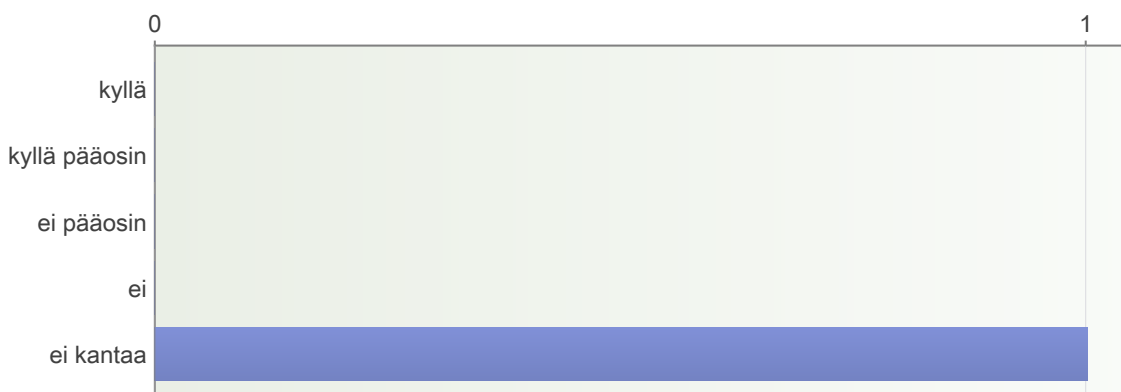

Avoimet vastaukset: kyllä

- Valtion ohjaus varmistaa asiakkaiden välistä yhdenvertaisuutta ja auttaa esim. harkitsemaan investointien tarkoituksenmukaisuutta koko maata ajatellen. Palvelujen laadun varmistus valtakunnallisesti tulisi myös tapahtua valtion toimesta esim. valtakunnallisten laatustandardien avulla. Vammaisten ihmisten palvelujen kohdalla voisi olla myös perusteltua rahoittaa palveluja suoraan valtiolta ilman maakuntaa (esim. henkilökohtainen budjetti/liikkuminen).

16. 14. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 22 §:n mukaan maakunnan on omassa toiminnassaan erotettava sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen ja palvelujen tuottaminen. Onko järjestämisen ja tuottamisen erottaminen uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukaista?

Vastaajien määrä: 1

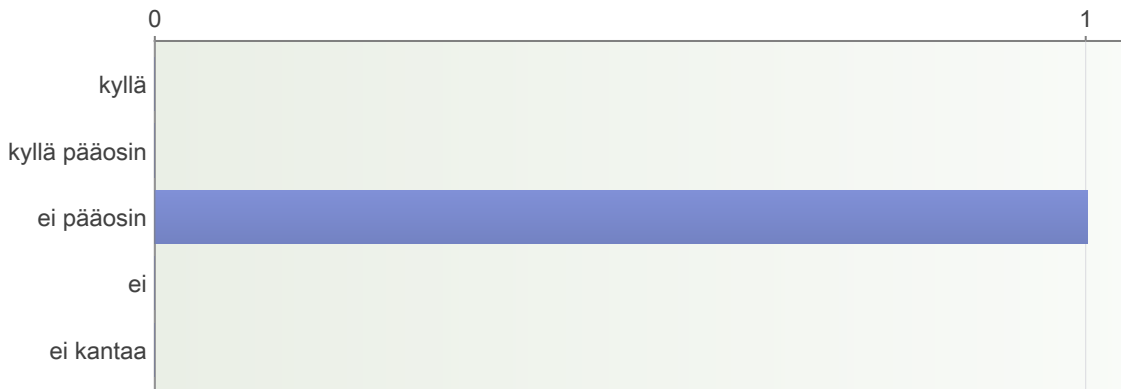

Avoimet vastaukset: ei kantaa

- Sinänsä rakenteella ei ole suurta merkitystä vammaisille ihmisille, kilpailutuksella sen sijaan on. Kts. seuraava kysymys.

17. 15. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 22 §:n mukaan maakunnalla on yhtiöittämisvelvollisuus maakunnan hoitaessa sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä kilpailutilanteessa markkinoilla tai jos palvelut ovat valinnanvapautta koskevissa säännöksissä tarkoitetun laajan valinnanvapauden piirissä. Onko ratkaisu tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei pääosin

- VANE katsoo asiaa nimenomaan vammaisten ihmisten näkökulmasta ja vammaiset ihmiset tarvitsevat paljon sellaisia palveluja, jotka ovat elämänmittaisia ja hyvin yksilöllisiä, kuten asumiseen liittyvät palvelut. Tällaisten palvelujen pakkokilpailutus ei ole pääsääntöisesti vammaisten ihmisten etu. Kilpailutus itsessään ei tarvitse merkitä palvelujen laadun heikkenemistä, mutta jatkuvaa epävarmuutta se kuitenkin aiheuttaa esimerkiksi asumisen suhteen ja käytäntö on osoittanut, että laadun sijaan kilpailutuksissa painaa hinta laatua enemmän ja esimerkiksi juuri asumisen yhteydessä kyse on vammaisten ihmisten kodeissa tapahtuvista palveluista ja perusarjesta, ei satunnaisesti tarvittavista palveluista. Tärkeää kilpailutusprosesseissa on myös palvelujen jatkuvuus kaikissa tilanteissa, myös silloin, kun kilpailutukset ovat käynnissä ja jos halukkaita palvelujen tuottajia ei löydy. Maakunnan on näissäkin tilanteissa kannettava vastuunsa viivyttämättä. VANE katsoo myös, että merkittävä palvelun tuottajien lisääntyminen voi heikentää kokemuksen kertymistä, joka on uudistuksen yksi tavoite.

18. 16. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

Vastaajien määrä: 1

- Pykälässä 6 säädetään palvelujen kielestä. Vammaisten kohdalla todetaan, että aisti- ja puhevammaisten kohdalla on mahdollisuuksien mukaan järjestettävä tulkkaus, ja että kirjaus vastaa sisällöllisesti nykyistä sosiaalihuoltolakia. Kirjaus on kuitenkin ehdottomasti liian väljä ajatellen sitä, miten olennaisista palveluista on kyse. Viittomakieli kielenä tulisi mainita pykälätasolla.
Pykälässä 17 säädetään yhteistyösopimuksesta ja mm. sitä koskevista kuulemisista. VANE katsoo, että vammaisten YK-sopimuksen 4 artiklan mukaisesti yhteistyösopimusta laadittaessa olisi kuultava myös esim. maakunnan vammaisneuvostoa. Sopimuksessa on kyse olennaisesti vammaisten ihmisten elämään liittyvistä palveluista, joissa vammaiset ihmiset tulisi osallistaa täysimääräisesti.

19. 17. Kysymys vain kunnille: Voimaanpanolaissa on tarkoitus säätää siitä, mihin maakuntaan kunnat kuuluvat uudistuksen tullessa voimaan. Katsotaanko kunnassanne, että sen tulee kuulua voimaanpanolain 5 §:ssä esitettyyn maakuntaan?

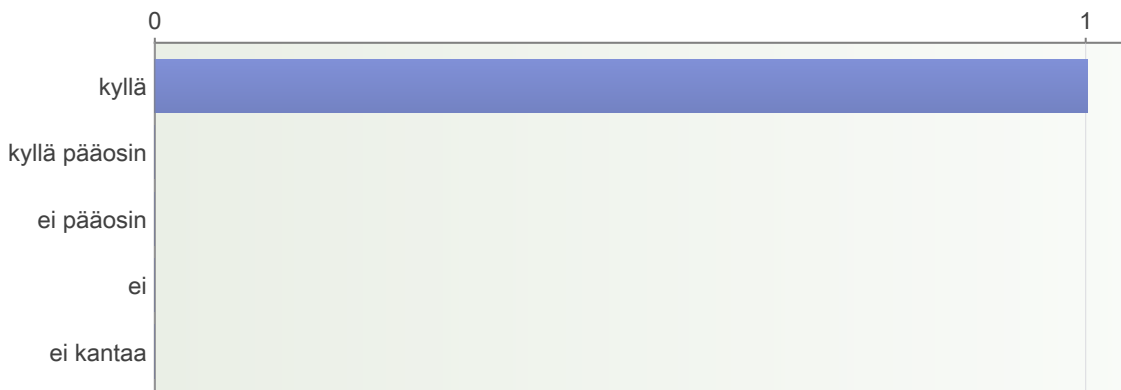
Ei vastauksia.

20. 18. Kysymys vain kunnille: Mikäli vastasitte edelliseen kysymykseen ei, mihin maakuntaan kunnan tulisi kuulua ja miksi? (Kunnan tulee toimittaa valtuuston päätösasiakirja sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöön)

Ei vastauksia.

21. 19. Väliaikaishallinnosta sekä väliaikaisen valmistelutoimielimen tehtävistä ja toimivallasta säädetään voimaanpanolain 2 luvussa. Onko väliaikaishallinnosta säädetty riittävällä tavalla?

Vastaajien määrä: 1

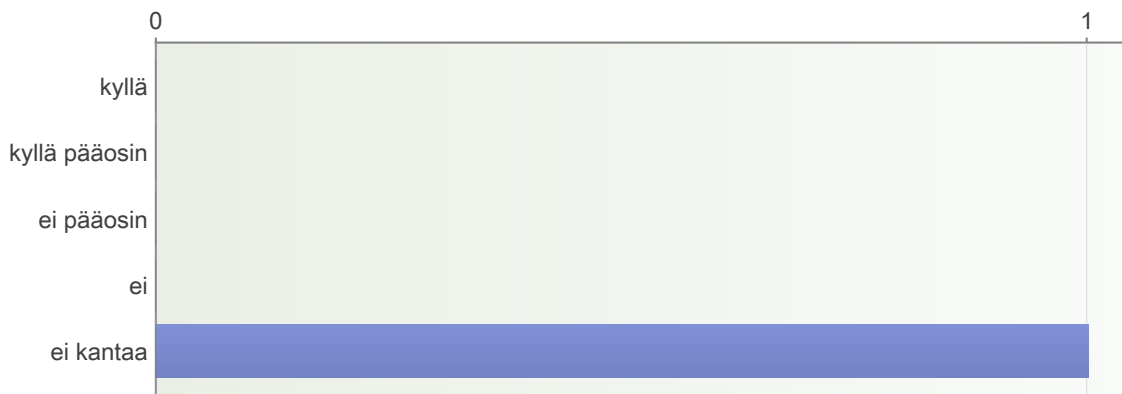

Avoimet vastaukset: kyllä

- Vaikuttaa siltä, että on. Kirjaukset palvelutoiminnan jatkumisesta ja riittävästä viestinnästä, myös erityisryhmille, ovat erityisen tärkeitä vammaisten ihmisten kannalta muutosvaiheessa.

22. 20. Voimaanpanolain 14 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiassa sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

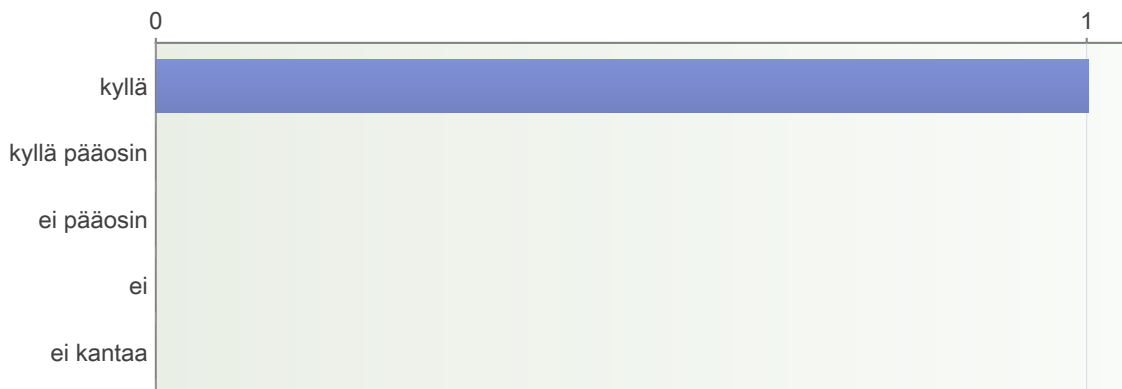
Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

23. 21. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan lakisääteisten kuntayhtymien koko omaisuus sekä kuntien irtain omaisuus siirtyy maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

Vastaajien määrä: 1

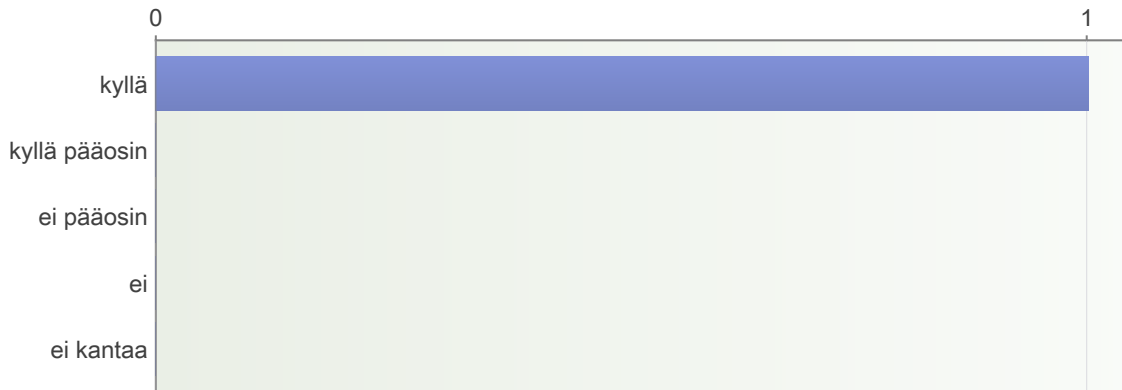
Avoimet vastaukset: kyllä

24. 22. Jos vastasitte edelliseen kysymykseen ei tai ei pääosin, millä tavoin omaisuusjärjestelyt pitäisi toteuttaa?

Ei vastauksia.

25. 23. Voimaanpanolain 41 §:ssa säädettäisiin kunnan tuloveroprosentista vuosina 2019 – 2021. Pidätkö veronmaksajien yhdenvertaisen aseman näkökulmasta perusteltuna, että kuntien veroprosentteja esitetään rajoitettavaksi kolmen vuoden määräajaksi?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: kyllä

26. 24. Voimaanpanolain 42 §:n mukaan maakunnan on perustettava sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain tarkoittamat maakunnan palvelulaitoksen tytäryhtiöt, jotka tuottavat lailla erikseen säädetyn laajan valinnanvapauden piiriin kuuluvia palveluita siten, että yhtiöittäminen on toteutettu 31.12.2020. Onko esitetty siirtymäaika riittävä maakunnan yhtiömuotoisen tuotannon organisoimiseksi?

Vastaajien määrä: 1

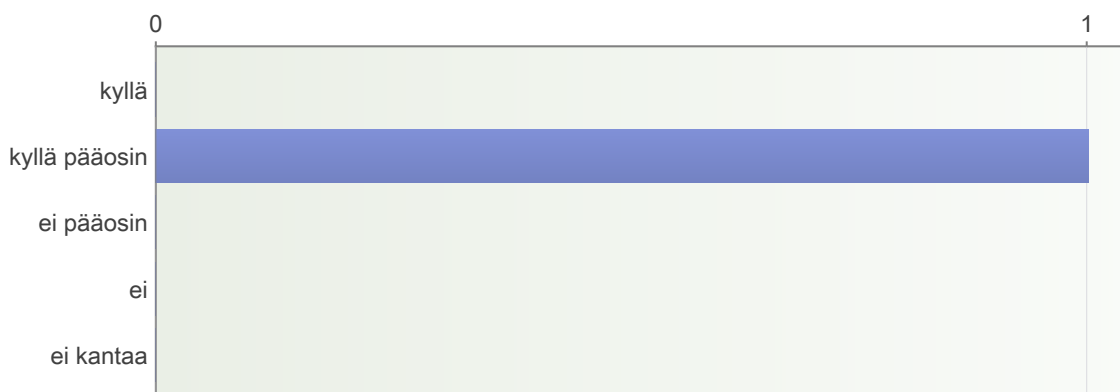
Avoimet vastaukset: ei kantaa

27. 25. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaanpanolaista.

Ei vastauksia.

28. 26. Valtio rahoittaa perustettavien maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveyspalveluiden rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

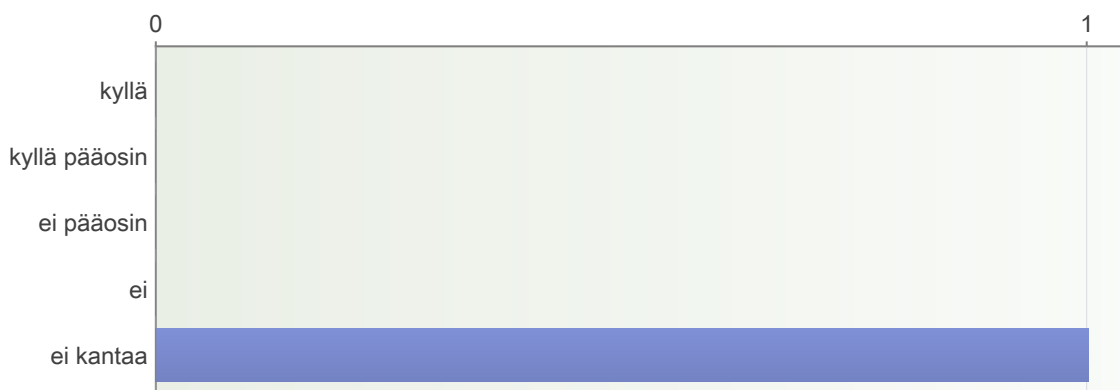

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Lähtökohtaisesti vaikuttaa tarkoituksenmukaiselta ja vammaisten kannalta hyvältä ratkaisulta, että valtio ottaa vastuun sosiaali- ja terveyspalvelujen rahoituksesta ja että rahoituspohja on tarveperusteinen. Erityisesti haavoittuvassa asemassa olevien ihmisten kannalta näin saadaan palvelun tuottamiselle vahvempi ja yhdenvertaisempi rahoituspohja. Joidenkin vammaisten palvelujen kohdalla, kuten liikkumisen tuki, voitaisiin harkita henkilökohtaista budjetointia suoraan valtion rahoituksella ilman maakunnan kautta kierrättämistä. Näin varmistettaisiin vammaisten ihmisten liikkuminen koko maassa eri maakuntien välillä.

29. 27. Maakuntien tuloja ovat valtion rahoitus (3 §) sekä asiakas- ja käyttömaksutulot (4 §). Lisäksi maakunnat voivat ottaa lyhytaikaista lainaa (3 §). Valtion rahoituksen kasvua rajoitetaan vuosittaisessa tarkistuksessa julkisen talouden kantokyvyn turvaamiseksi (6 ja 29 §). Onko maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

Vastaajien määrä: 1

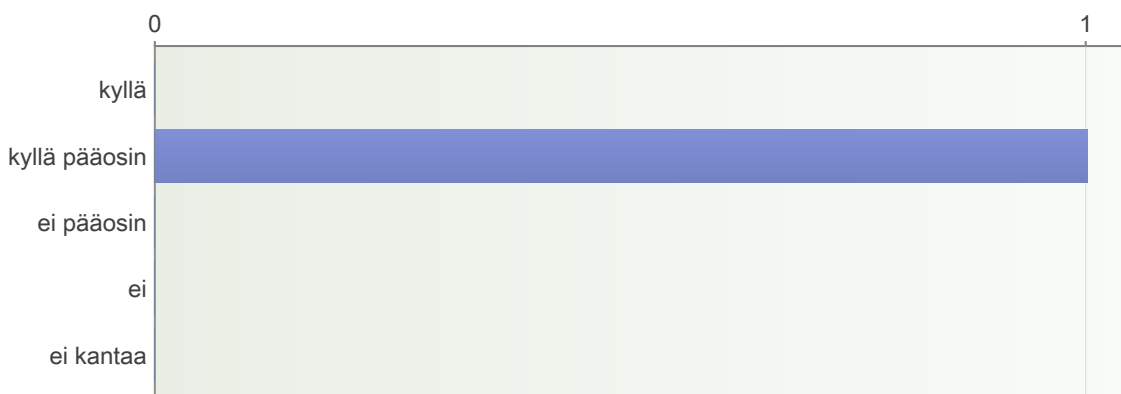

Avoimet vastaukset: ei kantaa

- Vaikea arvioida esitetyn perusteella. Kannatettavaa kuitenkin on, että asiakasmaksut vähennetään valtion rahoituksesta. tämän voisi olettaa hillitsevän asiakasmaksujen kasvua. Palvelukeskusten rahoitusta tulisi vielä tasmentää.

30. 28. Ovatko maakuntien valtion rahoituksen määräytymisessä käytettävät palvelujen käyttöä kuvaavat tarvetekijät (luku 3, ml. uusi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

Vastaajien määrä: 1

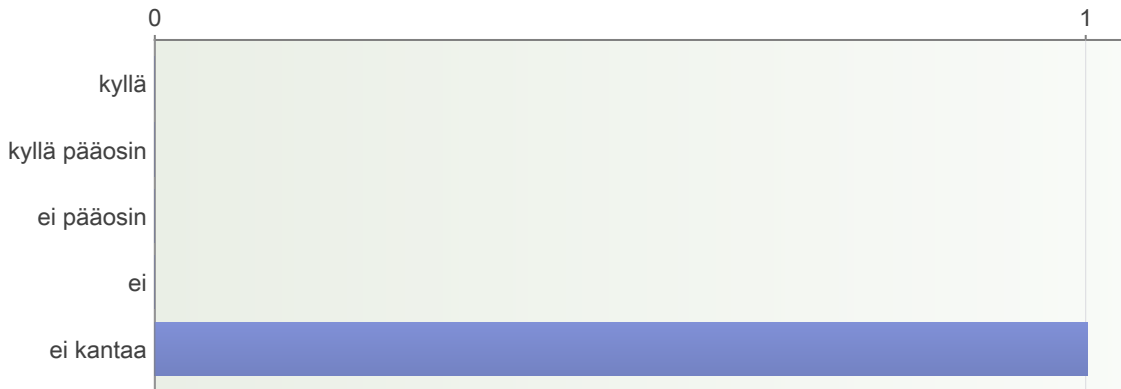

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Tarveperusteinen rahoitus on kannatettavaa ja tarvetekijät sekä niiden painokertoimet tuntuvat pääosin oikeansuuntaisilta. VANE ihmettelee kuitenkin, että vammaisuus ei näy tarvetekijöissä mitenkään. Toki työikäisten ei työelämässä olevien joukossa on vammaisia, samoin iäkkäiden joukossa ja myös eri sairausryhmissä. Mutta esimerkiksi työssä käyvät vammaiset ihmiset tarvitsevat usein hyvin paljon palveluja (asumisen palvelut, kuljetuspalvelut, avustajapalvelut, apuvälinepalvelut jne.) ja he eivät näy tarvetekijöissä nyt millään tavalla. Toki heitä todennäköisesti maakuntatasolla on lukumääräisesti vähän ja siksi he eivät volyymitutkimuksissa nouse esiin. Asenteisiin rahoitusrakenteella voi kuitenkin olla vaikutusta, halutaanko tukea vammaisten ihmisten työssäkäyntiä vaativilla palveluilla, jos niihin ei saada valtion painotettua rahoitusta?

31. 29. Sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksessa siirrytään asteittain menoperusteisesta rahoituksesta tarveperusteiseen rahoitukseen. Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2019–2023 esitetty siirtymäaika (27 – 28 §) riittävä?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

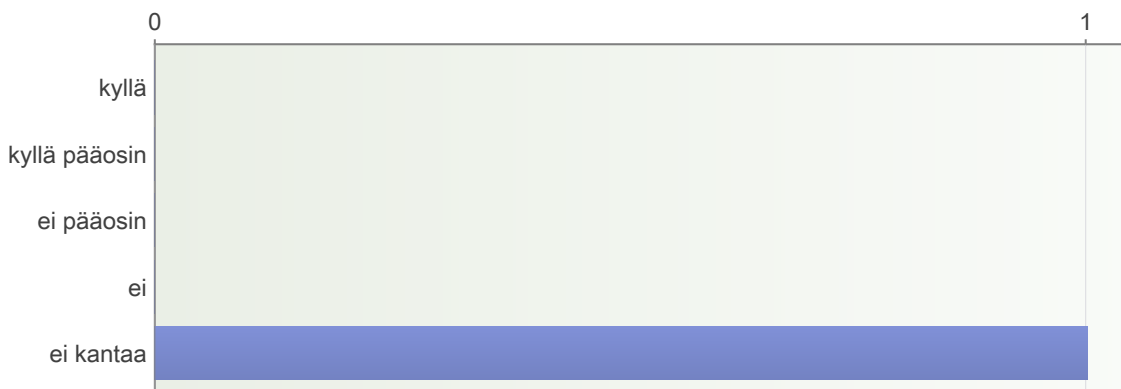
- Vaikea arvioida.

32. 30. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

Ei vastauksia.

33. 31. Pidättekö esitettyjä tapoja maakuntajaon muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena? (erityisesti maakuntajakolain 2 ja 10 §)

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

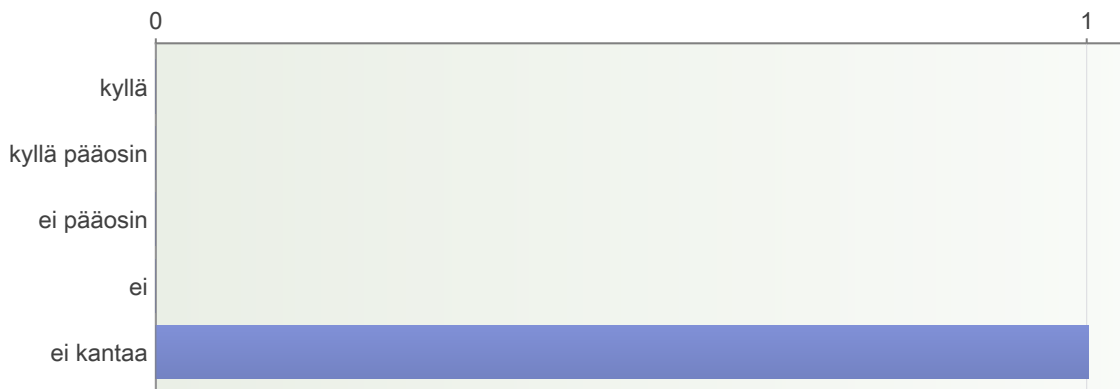

34. 32. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntajakolaista.

Ei vastauksia.

35. 33. Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt ja muut muutokset hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 24 §, 27§ 27 b§ ja 55§)?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

36. 34. Ovatko valtionosuuskriteerit (ml. uusi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen -kriteeri) sekä niiden painotukset perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 3 §)?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

37. 35. Vapaamuotoiset huomiot hallituksen esityksen valtionosuuskokonaisuudesta.

Ei vastauksia.

38. 36. Pidätekö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitettyjä valtion verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: kyllä

- Perusrakenne vaikuttaa tarkoituksenmukaiselta aja hyväksyttävältä.

39. 37. Vapaamuotoiset huomiot verolaeista.

Ei vastauksia.

40. 38. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

Vastaajien määrä: 1

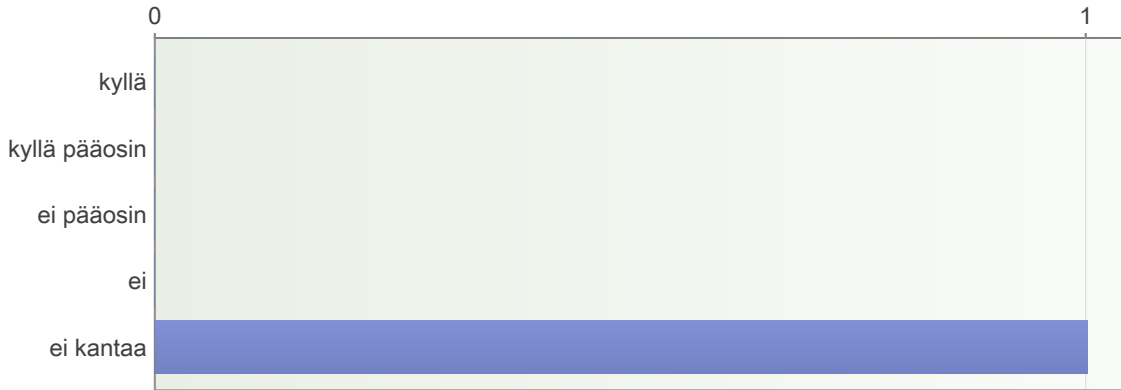

Avoimet vastaukset: kyllä

- Sääntely vaikuttaa tarkoituksenmukaiselta.

41. 39. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei kantaa

42. 40. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

Ei vastauksia.

43. 41. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne asemaan?

Vastaajien määrä: 1

- Toiminta voi helpottua, kun kuntien sijaan voi toimia maakuntien kanssa. Ministeriöiden asema vahvistuu, kun valtion ohjaus lisääntyy.

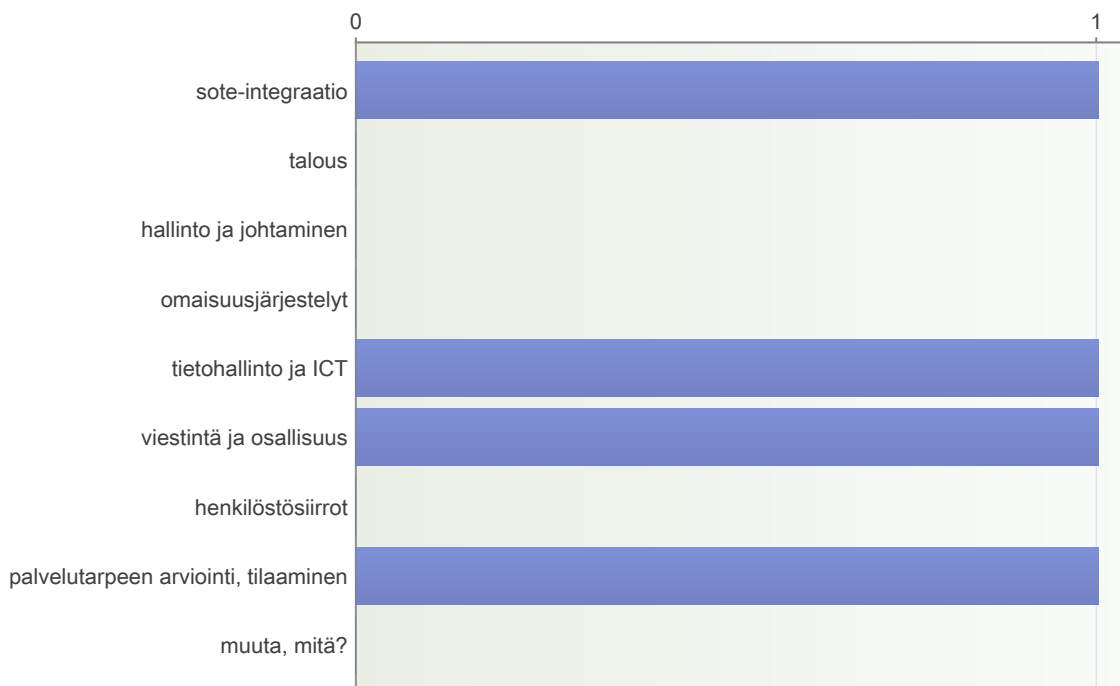
44. 42. Onko maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä uudistuksen voimaan tultua?

Vastaajien määrä: 1

- Hyvin vaikeaa arvioida. Arviointia vammaisten ihmisten kannalta vaikeuttaa myös se, ettei vammaisuus ole erillisenä rahoituksen kriteerinä.

45. 43. Mihin aiheeseen/aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntauudistusten alueelliseen toteutukseen (voitte valita usemman vaihtoehdon)?

Vastaajien määrä: 1

46. 44. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Ei vastauksia.

47. 45. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Ei vastauksia.